

Vlaams
Parlement

stuk **948** (2010-2011) – Nr. 8
ingediend op 11 april 2011 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Hoorzitting

met vertegenwoordigers van
Electrawinds, essenscia, UNIZO en E.ON Benelux

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie
uitgebracht door de heer Wim Wienen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint;
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;
de heren Patrick Janssens, Bart Martens;
de heer Bart De Wever, mevrouw Goedele Vermeiren;
de heer Peter Reekmans;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

- 948** (2010-2011) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
– Nr. 3: Advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
– Nr. 4: Amendementen
– Nr. 5 t.e.m. 7: Verslagen over hoorzitting

INHOUD

I. Hoorzitting met Electrawinds.....	4
1. Presentatie door de verenigde biomassabedrijven	4
2. Bespreking.....	7
II. Hoorzitting met essenscia.....	8
1. Presentatie door essenscia.....	8
2. Bespreking.....	11
III. Hoorzitting met UNIZO.....	13
1. Presentatie door UNIZO.....	13
2. Bespreking.....	16
IV. Hoorzitting met E.ON Benelux.....	17
1. Presentatie door E.ON Benelux.....	17
2. Bespreking.....	21
Gebruikte afkortingen	25

Op woensdag 30 maart 2011 hield de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie de vierde hoorzitting naar aanleiding van het ontwerp van decreet tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Commissie had hiervoor Electrawinds, essenscia, UNIZO en E.ON Benelux uitgenodigd. De directie van Electrawinds had vooraf meegedeeld dat ze zich zou laten vertegenwoordigen door sprekers van twee andere ondernemingen, die samen met Electrawinds een vereniging van vijf biomassabedrijven hebben opgericht.

I. HOORZITTING MET ELECTRAWINDS

1. Presentatie door de verenigde biomassabedrijven

De heer *Kristof Persyn*, manager Financing and Purchasing van Stora Enso Langerbrugge, verduidelijkt dat hij spreekt namens vijf ondernemingen die in Vlaanderen actief zijn in de sector biomassa: naast Stora Enso betreft het Aspiravi, A&S, de Colruytgroep en Electrawinds.

De spreker stelt de verenigde bedrijven voor. A&S Energie is een biomassacentrale die in de zomer van 2010 is opgestart in Oostrozebeke. Ze verbrandt niet-recycleerbaar houtafval. Kerncijfers zijn een investering van 90 miljoen euro, een personeelsbestand van 24 werknemers en een vermogen van 25 megawatt en 80 megawatt thermisch.

De Colruytgroep is niet alleen actief in de sector van de warenhuizen, maar ook in de hernieuwbare energie sinds de groep in 2009 de biomassacentrale Fraxicor heeft overgenomen met een investering van 20 miljoen euro. De centrale is gebouwd voor de verbranding van biobrandstof. Onbruikbare dierlijke vetten en gebruikte frituurolie worden omgezet in hernieuwbare stoom en stroom. De warmte wordt gebruikt voor de warmtevoorziening van de distributiecentra.

Electrawinds exploiteert in Oostende drie centrales: een biomassacentrale en twee biofuel-centrales. De centrales werden opgestart in 2005, 2009 en 2010. De totale investering bedraagt 155 miljoen euro. Het bedrijf staat in voor de verbranding van een combinatie van soorten biomassa: dierlijke afvalvetten, afvaloliën en industrieel afval. Het bedrijf telt 75 personeelsleden.

Een laatste bedrijf is Stora Enso Langerbrugge. Deze Zweeds-Finse papierproducent in de haven van Gent zorgt voor 550.000 ton afgewerkt papier op basis van 700.000 ton gerecycleerd papier. Papierproductie is een heel energie-intensieve activiteit. Dit bedrijf heeft nu beslist om in zijn site in Gent een systeem van hernieuwbare energie te introduceren. Een belangrijk element daarvan is het Vlaamse ondersteuningsbeleid. In 2003, bij de opstart van de nieuwe papierlijn, die goed is voor 400.000 ton krantenpapier, gebeurde er een eerste investering, in juni 2010 een tweede. Deze twee centrales zorgen ervoor dat de stoom die nodig is voor het drogen van het papier, volledig wordt geproduceerd met hernieuwbare energie. Daarnaast staan ze ook in voor 65 percent van de energiebehoefte op de site. De som van die twee investeringen bedraagt 190 miljoen euro. Op de site zijn 400 mensen tewerkgesteld. De energieactiviteit wordt hier gecombineerd met de papieractiviteit, de corebusiness van deze firma.

De betrokken bedrijven hebben een aantal gemeenschappelijke kenmerken. Het gaat om bedrijven die in de loop van de voorbije vijf jaar gekozen hebben voor investeringen in hernieuwbare energie, aan de hand van nieuwe installaties die zorgen voor een stabiele productie. Doordat het nieuwe installaties betreft, is er een combinatie van een hoge energie-efficiëntie met de best beschikbare technologieën. Op deze sites wordt eigenlijk afval verbrand: oliën, houtafval – B-hout of C-hout – en RDF. Dat is industrieel afval waarvoor de enige alternatieve oplossing uit storten bestaat. Voorts zorgen deze bedrijven voor nieuwe tewerkstelling.

Een laatste gemeenschappelijk punt is de projectfinanciering. Het spreekt vanzelf dat dergelijke projecten een stabiele aanvoer van brandstof vergen. Financiële partijen die willen instappen in het project, moeten garanties krijgen omtrent de contracten voor de afname van energie en de ondersteuning via de certificatenverkoop.

Op een grafiek toont de spreker aan de commissie dat zonne-energie in Vlaanderen een aandeel heeft van een kleine 40 percent van het geïnstalleerde vermogen voor groenestroomproductie. Windenergie vertegenwoordigt daarvan 16 percent en biomassa 38 percent. Een tweede grafiek toont de hoeveelheid opgewekte energie. Daar is het beeld totaal anders. Biomassa zorgt met die 38 percent van het geïnstalleerde vermogen voor 53 percent van de groene energie. Biogas zorgt met 7 percent van het geïnstalleerde vermogen voor 14 percent van de groene stroom.

Op een volgende grafiek toont de heer Persyn de spelers die het aandeel van 53 percent groene stroom uit biomassa helpen realiseren. De ondernemingen waarvoor de heren Persyn en Van de Walle vandaag het woord voeren, zijn goed voor 22 percent van die productie. Andere belangrijke spelers zijn Electrabel, SPE en E.ON.

Deze groep bedrijven heeft de indruk dat het voorliggende ontwerp van decreet twee maten en twee gewichten hanteert. In functie van technologieën werd een selectiviteit toegepast waarvan de logica onduidelijk is. In het ontwerp worden twee technologieën specifiek belicht. Ten eerste wordt voor biogas een minimum van 120 euro toegekend. Voor biomassa werd echter geen minimumsteun bepaald. Verder werd aan de bijstook van Max Green een expliciete rendementsgarantie toegezegd tot in 2021. Een dergelijke bescherming bestaat niet voor andere recent opgestarte investeringen in Vlaanderen.

Het ontwerp van decreet voorziet in een daling van de boeteprijs, zowel voor groene stroom als voor wkk. In mei 2009 werd beslist de niveaus van de boetes aan te houden tot maart 2015. Nu wordt beslist om een trapsgewijze reductie door te voeren. Het veelvuldig aanpassen van de regelgeving is echter in strijd met de nood aan een stabiel investeringsklimaat en heeft een significant effect op de resultaten van innovatieve bedrijven die kiezen voor hernieuwbare energie. Er is ook geen gelijkschakeling van de minimumsteun tussen bedrijven op het distributienet en bedrijven op het transmissienet.

Dit ontwerp van decreet zal een belangrijke impact hebben op de zopas voorgestelde sites. Voor de jaren 2011 tot 2013 zal er een financieel effect zijn van 24 miljoen euro, alleen al voor de groene stroom. Dat cijfer is gebaseerd op de verwachte daling van de marktprijzen van de groenestroomcertificaten met 12 euro. Het wordt vermenigvuldigd met het aantal certificaten dat deze installaties normaal gezien zullen produceren. Het bedrag van 24 miljoen euro moet men zien in het licht van de investering van 405 miljoen euro die gebeurd is de laatste vijf jaar.

De wijziging van de boeteprijzen heeft niet alleen een impact op de gecontracteerde volumes aan certificaten, maar eveneens op de nog niet gecontracteerde volumes die nog openstaan. Bij het contracteren en/of de verkoop van certificaten hanteert men immers als standaard in de markt een bepaald percentage van de boeteprijs. Als de boeteprijs daalt, dan daalt dus ook de omzet die men haalt uit de verkoop van certificaten. Door de frequente aanpassingen wordt het systeem gepercipieerd als onbetrouwbaar. Er is geen rechtszeker kader. Daardoor ontstaan er onaangename discussies met aandeelhouders, investeerders, banken en hoofdkwartieren.

De ontworpen maatregelen zullen een duidelijke impact hebben op de tewerkstelling. Daardoor dreigt de innovatieve dynamiek in de sector van de groene energie stil te vallen en zal ook in deze sector een monopolisering ontstaan.

De heer *Rik Van de Walle*, algemeen directeur van Aspiravi, overloopt de aanbevelingen van de bedrijvengroep. Ten eerste adviseren ze dat de boeteprijs voor de bestaande installaties behouden zou blijven. Het vergt immers twee jaar om de nodige vergunningen te krijgen voor de oprichting van een biomassa-installatie en twee jaar voor de bouw. In de periode voor de bouw moet de financiering worden geregeld.

Voor A&S werden in 2007, op basis van een businessplan, beslissingen genomen om een centrale te bouwen die in 2010 operationeel geworden is. Als de geplande wijzigingen worden doorgevoerd, klopt het businessplan echter niet meer. Dat betekent dat alle engagementen in het gedrang komen: tegenover de banken, tegenover de afnemers van de energie en de certificaten en tegenover de leveranciers van producten.

Al deze projecten zijn voor 80 percent gefinancierd door banken. Men moet dus ratio's halen, zo niet komt de marge en/of de lening ter discussie te staan. In een ander dossier is de marge immers gestegen van 100 naar 300 punten, niet omdat het bedrijf niet heeft betaald aan de bank, maar omdat de ratio's niet worden gehaald. Als dit probleem zich zou voordoen voor A&S, dan is een faillissement de gemakkelijkste oplossing. A&S zal namelijk de verlieslatende eenheid niet in exploitatie houden omdat het ooit is meegegaan in het groene gedachtegoed van de Vlaamse overheid.

Dat geldt ook voor andere activiteiten: een engagement dat op een bepaald ogenblik wordt geformuleerd, moet minstens overeind blijven voor de beslissingen die op dat engagement gebaseerd werden. Het wetgevende kader mag niet totaal veranderen. Het is natuurlijk geen probleem dat er een evaluatie wordt georganiseerd en dat er een bijsturing gebeurt voor de toekomst. De belangrijkste aanbeveling is dan ook dat men rekening zou houden met de langetermijnbeslissingen van de bedrijven.

De heer Van de Walle vraagt zich af of men werkelijk streeft naar een groene economie met nieuwe spelers zoals de vijf genoemde bedrijven. Of streeft men veeleer naar een toekomst waarin alleen de grote spelers nog een plaats hebben? Vlaanderen streeft zogenaamd naar autonomie en naar innovatie. Toch worden er maatregelen genomen die de nieuwe jonge bedrijven, die afhankelijk zijn van de financiering door de banken, de keel dichtknippen.

Een tweede aanbeveling is dat er een gelijke behandeling is gewenst voor de garantiewaarde van certificaten, of de producent nu aangesloten is op het distributienet of op het transmissienet. Zolang er marktwerking was en de boeteprijs zich op 125 euro per ontbrekend certificaat bevond, had het duidelijke verschil in garantiewaarde voor certificaten tussen een aansluiting op het transmissienet en een aansluiting op het distributienet geen invloed, en was er bijgevolg in de praktijk geen prangende nood aan een gelijkschakeling van de garantiewaarde. De keuze wordt echter niet bepaald door de investeerder, maar door de beheerder van het distributie- of transmissienet. Die keuze is trouwens niet altijd eenduidig. Het lijkt logisch dat een eenheid van 25 megawatt en meer op het transmissienet zit. Tegenwoordig komt een project van drie windturbines echter ook al bij Elia terecht. Voor bepaalde projecten valt men dus terug van de garantie van de DNB van 90 euro op het moment van de investering naar 50 euro voor windenergie en naar 20 euro voor biomassa.

De spreker had altijd de indruk dat het reduceren van de kosten voor de eindconsument centraal stond in deze discussie. De winstmarge van de bedrijven die hebben geïnvesteerd in hernieuwbare energie, ligt echter lager dan die van de actoren die de certificaten kopen en doorrekenen aan de eindklant. Hieraan moet aandacht worden besteed.

Het systeem van de groenestroomcertificaten is gedeeltelijk gebaseerd op marktwerking. In het verleden klopte dit omdat de vraag groter was dan de productie en ook zo in het decreet was ingeschreven tot in 2009, via een automatische verhoging van de quota. Nu is

er echter een overschot aan certificaten, dat nog zal groeien. Door dat overschot en door de onzekerheid ligt die markt vandaag stil. Nieuwe investeerders krijgen hun certificaten niet verkocht tenzij tegen dumpingprijzen. Het volstaat niet om het systeem overeind te houden. Men moet er ook voor zorgen dat de marktwerking intact blijft, dat wil zeggen dat de vraag naar certificaten moet blijven bestaan.

2. Bespreking

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt het standpunt van deze bedrijven over de onrendabele-toppenstudie van de VITO. Voor biomassa is de berekening in deze studie toegespitst op de verbranding van houtafval. De onrendabele top ligt op de marktwaarde bij het oude regime. Sinds de aankondiging van de verlaging van de boeteprijs is de marktwaarde van het groenestroomcertificaat echter al gedaald. De PV-sector stelde dat hij onvoldoende betrokken werd bij deze studie. Wordt de biomassasector er wel bij betrokken?

De heer *Bart Martens* stelt vast dat de boeteprijs volgens deze bedrijven zou moeten behouden blijven voor de bestaande installaties. Voor hoeveel jaar dan? Het oorspronkelijke Energiedecreet voorziet in een verlaging naar 100 euro in 2015.

Het commissielid vraagt hoeveel installaties van deze groep aangesloten zijn op het transmissienet zodat ze een lagere minimumprijs krijgen.

De heer *Rik Van de Walle* antwoordt dat hij niet geconsulteerd werd in het kader van de onrendabele-toppenstudie. Hij vertrekt van de realiteit. A&S heeft geïnvesteerd in een installatie die haar eerste operationele boekjaar heeft afgesloten met 21 euro winst per megawattuur, vóór belastingen. Na belasting geeft dit een winst van 14 euro per megawattuur. Als de geplande maatregelen worden doorgevoerd, dan zal er voor de investeerder niets meer overblijven. Daarbij wordt dan nog uitgegaan van een stabiel klimaat voor zowel de elektriciteit als voor de techniek en de markt van de biobrandstoffen zelf. Deze sector zal in de problemen komen. Een van de aanbevelingen is dan ook dat een evaluatie rekening moet houden met omgevingsfactoren. Een onrendabele-toppenstudie is gebaseerd op de concrete situatie van een bepaald moment. De markt verandert echter voortdurend.

Eigenlijk verkoos de heer Van de Walle de regeling van vóór 2009. De bedrijven van zijn groep hebben zich echter verzoend met het Energiedecreet van 2009, namelijk dat er een verlaging komt binnen een bepaald kader. Nu wil men daar bovenop nog een extra verlaging doorvoeren. Dat wordt wat te veel.

A&S is aangesloten op het distributienet. Dat geldt ook voor de drie centrales van Electrawinds. Stora Enso is aangesloten op het transmissienet. De discussie over transmissienet of distributienet moet echter in een breder kader worden geplaatst.

Mevrouw *Tinne Rombouts* vraagt of de omvang van het project dan niet bepalend is voor de keuze voor het transmissienet of het distributienet.

De heer *Rik Van de Walle* antwoordt dat er geen eenduidige regel is. De keuze is afhankelijk van de aanwezige fysieke infrastructuur. Soms is er een versterking nodig en wordt er afgesproken dat die wordt uitgevoerd door het transmissienet. In de omgeving van Hoogstraten is er een specifiek dossier, dat onder meer verband houdt met de problematiek van de tuinders. De impact van het vermogen van de installatie is voor de investeerder een aanvaardbare regel.

De heer *Bart Martens* signaleert dat de distributienetbeheerders in Wallonië nagegaan hebben hoeveel energie er in elke regio nog in het net kan worden geïnjecteerd. De VREG werkt nu aan een soortgelijke studie.

De heer *Kristof Persyn* antwoordt dat Stora Enso Langerbrugge geen intentie heeft om stroom te injecteren in het net, maar de energie zelf wil consumeren.

De heer *Bart Martens* preciseert dat er geen probleem is bij een continue stroomafname.

De heer *Kristof Persyn* antwoordt dat er op sommige ogenblikken onvoldoende stroom wordt verbruikt. Dan moet men weten waarheen met de energie.

De heer *Hermes Sanctorum* beaamt dat het onderscheid tussen distributienet en transmissienet niet eerlijk is, althans in theorie. In de praktijk is er echter geen probleem daar men de groenestroomcertificaten aan marktwaarde kon doorverkopen. Het commissielid merkt ook op dat de DNB's soms wat weigerachtig staan tegenover het injecteren van grote hoeveelheden energie op het net. Voor het transmissienet is dat wellicht minder het geval.

De heer *Rik Van de Walle* meent dat een verlaging van de steun door een aansluiting op het transmissienet zich in de praktijk nog niet heeft voorgedaan. Er wordt echter wel voor gevreesd. Als de markt in elkaar stort, dan vindt een biomassacentrale van een zekere omvang niet veel potentiële kopers meer voor zijn groenestroomcertificaten.

II. HOORZITTING MET ESSENCIA

1. Presentatie

Mevrouw *Els Brouwers*, adviseur Energie & Klimaat bij essencia, stelt haar organisatie voor. Essencia is de federatie van de chemische industrie en de 'life sciences', en vertegenwoordigt ongeveer 780 leden, waarvan ongeveer 500 in Vlaanderen. Voor 70 percent gaat het om kmo's. Het is een zeer verscheiden sector. De grootste subsector is de basischemie, goed voor bijna de helft van de aangesloten bedrijven. Verder is er farmacie, rubber- en kunststofverwerking en een aantal kleinere sectoren. Deze sector vertegenwoordigt 15 tot 20 percent van het elektriciteitsverbruik in Vlaanderen en is dus een van de grote financiers van het systeem van de groenestroomcertificaten.

Mevrouw Brouwers vermeldt een aantal kerncijfers voor België. Vlaanderen is goed voor driekwart daarvan. Er is een omzet van 50 miljard euro en een vrij stabiele tewerkstelling van ongeveer 90.000 arbeidsplaatsen. De investeringen schommelen tussen 1,3 en 1,4 miljard euro. Met een investering van 2,3 miljard euro in 2009 is essencia de grootste private investeerder in O&O. Het gaat bovendien om exportgerichte bedrijven. In 2010 was er een export van een kleine 110 miljard euro. Het handelsoverschot in België bedraagt 5 miljard euro. Dat overschot wordt gedeeltelijk gerealiseerd door de chemische industrie.

De heer *Tony Haesen*, plant manager van Ajinomoto Omnicem in Wetteren, schetst bij wijze van inleiding de Belgische historiek van zijn internationale werkgever. Het bedrijf heeft drie zetels: in Wetteren, in Balen en in Louvain-la-Neuve. De oorsprong ligt bij een buskruitfabriek die in 1778 in Wetteren werd opgericht. Na de Tweede Wereldoorlog was er een reconversie naar de extractie van plantendelen. In 1980 werd in Louvain-la-Neuve een nieuw bedrijf opgestart, met meer gediversifieerde activiteiten. In 1988 werd in Balen een derde zetel opgericht, met nog andere activiteiten. In 1989 werd het bedrijf opgenomen in de groep Ajinomoto als specialist in de fijne chemie. In 1992 werd vanuit Japan een nieuwe activiteit geïntroduceerd, namelijk de 'blending' van aminozuren, vooral voor klinische voeding. Deze activiteit vindt plaats in Louvain-la-Neuve. Er wordt dus altijd gezocht naar nieuwe markten, met andere gespecialiseerde activiteiten met hogere toegevoegde waarde en nieuwe technologie.

Het bedrijf is dus gespecialiseerd in fijne chemie. Het maakt moleculen op maat van de klanten. Daarvoor worden twee technieken gebruikt: organische synthese, waarbij de molecule stap voor stap wordt opgebouwd, en extractie van plantendelen, waarbij de

molecules worden gezocht in de natuur. Die molecules worden gebruikt in de farmacie, de voeding en de cosmetica.

Er is een evolutie naar specialisatie. In de beginjaren werden generische producten gemaakt voor de farmacie. Tegenwoordig is de concurrentie vanuit India en China op dat vlak dodelijk. India heeft 80 percent van de wereldproductie van de generische producten in handen. Daarom is Ajinomoto Omnicem overgeschakeld naar API's en HAPI's, dus de actieve stoffen in het medicijn. Er wordt gezocht naar unieke specialiteiten op maat van een klant. Voor de voedingssector gaat het om anti-oxidanten en eetlustremmers op basis van de extractie van plantendelen. Ook voor de cosmetica is er een trend naar natuurproducten.

Het bedrijf is sterk gericht op flexibiliteit en kwaliteit. Het hecht veel belang aan het milieu en de energie-efficiëntie. Het personeelsbestand in Wetteren is in de jaren 2005 en 2006 sterk gegroeid. Sindsdien wordt het bedrijf echter steeds duidelijker geconfronteerd met een achterstand in de kostencompetitie.

In het energieconvenant zag Ajinomoto Omnicem argumenten tot vooruitgang qua energie-efficiëntie. Daarom werd geïnvesteerd in de vermindering van het energiegebruik. Op twintig jaar tijd is het relatieve energieverbruik van de firma inderdaad met 40 procent gedaald. Het bedrijf schakelde om van stookolie naar aardgas en investeerde in een betere warmtegeneratie. Ook het elektriciteitsverbruik is gedaald, ondanks een belangrijke capaciteitsuitbreiding tussen 1997 en 2005. Niettemin zijn de kosten voor elektriciteit aanzienlijk gestegen. Daardoor moest de rendementsberekening de laatste jaren worden herzien.

Ondanks alle inspanningen gaat de concurrentiepositie van het bedrijf dus achteruit. De aanvragen van de klanten voor nieuwe projecten lopen terug. De productieplanning raakt niet meer volzet. Daardoor moesten er afvloeiingen gebeuren. De kostenhandicap heeft te maken met de verloning, maar ook met de additionele kosten op het vlak van energie en met bepaalde reglementeringen die op dit bedrijf wel van toepassing zijn maar op de concurrentie niet.

Mevrouw *Els Brouwers* beklemtoont dat ze het groenestroomsysteem en de doelstelling van 13 percent groene stroom niet in vraag stelt. Het systeem moet echter op een kosten-efficiënte manier worden ingevuld. Nu is het te duur. Het gaat immers niet alleen om de marktprijs van de certificaten. Voor bepaalde technologieën spelen ook de – te hoge – minimumprijzen een rol. Daardoor worden alle technologieën die goedkoper zijn dan de certificatenprijs, overgesubsidieerd en is er een overdreven ontwikkeling van technologieën die nog in de fase van O&O zitten.

Dat de steun onbeperkt is in de tijd, zal op termijn de kosten nog verhogen. In andere landen wordt er slechts steun toegekend tot de afschrijvingsperiode voor een bepaalde technologie achter de rug is.

Ten slotte houdt het Vlaamse systeem absoluut geen rekening met de prijs van de elektriciteit en met de technologische evolutie. De onrendabele toppen kunnen wel verlaagd worden naarmate de technologie evolueert, maar dat heeft geen gevolgen voor de kostprijs als men de onrendabele toppen toch niet gebruikt. In 2008 is de elektriciteitsprijs verdubbeld, maar de steun en de kostprijs voor de consument zijn dezelfde gebleven. Deze situatie betekent een concurrentienadeel in vergelijking met de ons omringende landen. In andere landen zijn er immers doorgaans 'feed-in'- of bonussystemen die rekening houden met de waarde van de opgewekte elektriciteit.

Het systeem kent een aantal inefficiënties. Op sommige plaatsen worden er onnodige marges genomen. De kostendoorrekening door de leveranciers is niet transparant voor de gebruiker. Mevrouw Brouwers gaat ervan uit dat het subsidiesysteem voor groene stroom

gericht moet zijn op het produceren van groene stroom en niet op het genereren van marges. Door het boetesysteem wordt er bovendien ook betaald voor niet-opgewekte stroom. Ook dat is geen efficiënte aanwending van middelen.

Het huidige systeem is een drempel voor buitenlandse leveranciers om actief te worden op de Vlaamse elektriciteitsmarkt. Mogelijke nieuwe leveranciers uit het buitenland moeten voldoen aan de groenestroomverplichtingen. Voor hun certificaten moeten ze zich bevoorraden op de certificatenmarkt, maar bij gebrek aan certificaten moeten ze de boeteprijs doorrekenen.

Daarom vraagt essenscia dat de nadruk wordt gelegd op kostenefficiëntie. De adviseur vergelijkt de Vlaamse en Waalse aanpak. In 2009 werd in Wallonië gemiddeld 74 euro betaald voor een opgewekt megawattuur groene stroom, tegen 120 euro in Vlaanderen. Voor wkk was er in Wallonië 11 euro financiering, in Vlaanderen 36 euro. Toch wordt in Wallonië 40 percent meer groene stroom geproduceerd. Door de verschillen in kostprijs voor wkk is er wel een hogere effectiviteit in Vlaanderen.

Mevrouw Brouwers verduidelijkt waar die verschillen vandaan komen. Een eerste factor is de boete, die in Wallonië 100 euro per megawattuur bedraagt. De certificaten zijn er berekend per bespaarde ton CO₂. Daardoor is er vanzelf een streven naar de meest efficiënte technologieën. In Vlaanderen is er een zekere differentiëring per technologie. Voor bijstook en nu ook voor Max Green wordt immers minder dan een certificaat per megawattuur uitgereikt. In Wallonië wordt daarmee echter ook rekening gehouden in de quota en wordt er ook minder doorgerekend aan de consument. In Wallonië wordt geen steun gegeven voor restafval. Ten slotte is de uitreiking van de certificaten er beperkt in de tijd.

Toch staan ook in Wallonië ingrijpende hervormingen op stapel. ISET stelt in haar studie dat de steun verder kan worden verlaagd. Daardoor kan de kost tegen 2020 gehalveerd worden. De Waalse Regering heeft bovendien een voorstel gelanceerd om de boeteprijs te koppelen aan de evolutie van de elektriciteitsprijs. Daardoor zal de consument bij een sterke stijging van de elektriciteitsprijs geen twee keer betalen. Men denkt er ook, net als in Vlaanderen, aan een verlaging van de steun voor de zonnepanelen.

Essenscia is voorstander van een technologiespecifieke steun, met een correcte doorrekening aan de consument. De technologiespecificiteit die al deels werd doorgevoerd voor bijstook en biomassa, moet verder worden uitgewerkt. De uitreiking van certificaten moet eindig worden gemaakt in de tijd. De steun zou best gekoppeld worden aan het aantal bespaarde ton CO₂. Onrendabele technologieën zouden via O&O moeten worden gesteund. Dat zou beter zijn dan de massale exploitatie van een onrendabel stadium van de technologie. De komende twintig jaar zullen die installaties immers niet vervangen worden omdat de steun vastligt. Momenteel is er al een vastlegging van 5,5 miljard euro voor de zonnepanelen die tot op heden zijn geïnstalleerd.

Men moet ook rekening houden met de evolutie van de elektriciteitsprijs. De groenestroomproducenten moeten een gegarandeerd inkomen hebben, zodat hun project rendabel blijft, maar het deel dat afkomstig is van steun, hoeft niet hetzelfde te blijven als de elektriciteitsprijs stijgt.

De doorrekening naar de consument moet beperkt worden gehouden. Dat kan door de differentiëring per technologie ook te vertalen in de quota en door de boete te verlagen. Ook de onnodige marges die sommige partijen maken, zijn ongepast in een subsidiesysteem, dat zo transparant mogelijk moet zijn en maximaal op de productie van groene stroom moet zijn gericht.

2. Bespreking in de commissie

Uit de grafiek van de heer Haesen maakt de heer *Hermes Sanctorum* op dat de bijdrage voor groene stroom over een periode van zeven jaar twintig keer groter werd. Hij vraagt hoeveel dat jaarlijks kost voor Ajinomoto Omnicem, in absolute cijfers en in verhouding tot de productiekost. De door de consument betaalde prijs per opgewekte megawattuur groene elektriciteit en wkk zou in Vlaanderen in 2009 120 euro per megawattuur bedragen en in 2010 141 euro.

Het commissielid peilt hoe mevrouw Brouwers aan dat hoge bedrag komt. Hij vraagt om die berekening door te sturen naar de commissieleden. De DNB's kopen de groenestroomcertificaten voor de PV-installaties op en verkopen ze door aan marktwaarde, maar dat leidt slechts tot een meerkost van ongeveer 4 euro per megawattuur.

Met de meeste bedenkingen van essenscia is de heer Sanctorum het overigens eens. Hij meent dat de kostenefficiëntie de eerste parameter moet zijn van de ondersteuning. Men moet ook rekening houden met de duurzaamheidscriteria en met het feit dat er decentraal geproduceerd wordt.

Essenscia haalt het Waalse model als voorbeeld aan. Nochtans krijgt men in Wallonië zeven certificaten per megawattuur voor zonne-energie. Een Waalse PV-installatie krijgt dus meer dan een Vlaamse. In Wallonië wordt er dus wel degelijk geïnvesteerd in zonne-energie, ook al is men van plan om die steun wat af te bouwen.

Mevrouw *Liesbeth Homans* stelt vast dat de sprekers bekommerd zijn over de hoogte van de energiefactuur, zowel voor de bedrijven als voor de particulieren. Welke aspecten in het voorliggende ontwerp van decreet dragen bij tot een verlaging van de energiefactuur?

De heer *Bart Martens* heeft de sprekers horen pleiten voor een koppeling van de certificaatwaarde aan de marktprijs van de elektriciteit. Als de elektriciteitsprijzen stijgen, is er immers minder steun nodig om de installaties rendabel te maken. Het commissielid wil weten of ze ook pleiten voor een koppeling van de waarde van de wkk-certificaten aan de grondstofprijzen, en meer concreet aan de prijs van het aardgas. Bij de wkk's is de spreiding tussen de prijs voor het aardgas en de verkoopwaarde van de stroom bepalend voor de rendabiliteit.

De heer *Tony Haesen* antwoordt dat de groenestroomcertificaten de zetel in Wetteren de laatste twee jaar ongeveer 100.000 euro hebben gekost. Dat is ongeveer 5 percent van de totale elektriciteitsfactuur. De rendabiliteit van de 330.000 euro aan investeringen in energiebesparende maatregelen is dus niet erg groot. Dat is niet echt motiverend. Toch blijft men binnen het bedrijf overtuigd van de noodzaak van investeringen in energiebesparing. Dat heeft niet langer te maken met financiële redenen, maar met overtuiging.

Mevrouw *Els Brouwers* verduidelijkt dat het gaat om de prijs per megawattuur opgewekte groene energie. De uitgereikte certificaten – behalve die van de zonnepanelen – werden daarvoor vermenigvuldigd met hun prijs. De ondersteuningsprijs voor PV werd daarbij opgeteld. Dat bedrag werd gedeeld door de totale hoeveelheid groene stroom in Vlaanderen, of die nu recht geeft op certificaten of niet. In Wallonië is die berekening gemakkelijker. PV is daar inbegrepen in het certificatiesysteem. Daarom kan het totale aantal certificaten vermenigvuldigd worden met hun prijs, om die dan te delen door de garanties van oorsprong, die een inzicht geven in de totale opgewekte groene elektriciteit in het gewest.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* vraagt of Electrabel aan het bedrijf een vaste prijs aanrekent of dat het een korting toestaat naarmate het verbruik groter is. De heer *Tony Haesen* antwoordt dat voor Ajinomoto een klikstelsel wordt gehanteerd. Er zijn enkele kliks per

jaar. Op basis van de marktvoorwaarden wordt er een prijs vastgelegd voor een bepaalde periode. Het komt erop aan om op het best mogelijke moment te klikken. De marktprijzen zijn echter niet te voorspellen.

Mevrouw *Els Brouwers* voegt toe dat uit een enquête bij de leden van *essenscia* bleek dat de doorrekening van de leveranciers toch vrij homogeen is voor de verschillende klanten.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* peilt naar de bevindingen van het benchmarkconvenant. De heer *Tony Haesen* antwoordt dat de ervaringen daarmee tot nog toe positief zijn. In het begin kan men een groot effect realiseren met een lage kost. Daarna wordt het steeds moeilijker. Ook binnen het benchmarkconvenant wordt die benadering gehanteerd. Door die benchmark groeide de overtuiging dat het goed was om daarmee voort te gaan, ook al wordt het financieel minder interessant.

Op de vraag van mevrouw *Homans* antwoordt mevrouw *Els Brouwers* nog dat de boeteverlaging eigenlijk de kostprijs voor de consument sterk beïnvloedt. Een tweede element is de daling van de steun voor toekomstige PV-installaties. Volgend jaar zullen de zonnepanelen al goed zijn voor 50 percent van de kostprijs van het systeem.

Mevrouw *Irina De Knop* vraagt of het ontwerp van decreet voor *essenscia* ver genoeg gaat. *Essenscia* stelde immers ook voor om deze steun te beperken in de tijd.

Mevrouw *Els Brouwers* antwoordt dat de onrendabele top voor particulieren volgens de VITO nog een stuk lager ligt dan het scenario van het ontwerp van decreet. Binnen *essenscia* vraagt men zich inderdaad af of het huidige stappenplan ver genoeg gaat. Misschien zou men zich beter baseren op de berekeningen van de VITO. Een beperking van de steun in de tijd is vrij eenvoudig door te voeren, maar daaraan wordt momenteel nog niet tegemoet gekomen.

De heer *Bart Martens* merkt op dat een dergelijke maatregel pas na een aantal jaren effect heeft. Daarom veronderstelt hij dat dit thema deel zal uitmaken van de evaluatie in 2011. Sommige installaties hebben inderdaad geen steun meer nodig als ze afgeschreven zijn. Biomassa-installaties hebben daarentegen een hogere variabele kost. Zij zullen ook na de afschrijving verder moeten worden ondersteund, weliswaar op een lager niveau. Nochtans gaat het om een van de meest kostenefficiënte vormen van groenestroomvoorziening.

Mevrouw *Els Brouwers* deelt mee dat ingevolge de vrij constante spreiding tussen elektriciteit en gas, bij een stijging van de elektriciteitsprijs ook rekening wordt gehouden met de stijging van de gasprijs. Als men een prijsstijging van de elektriciteit zou neutraliseren door een aanpassing van de prijs, moet men ook rekening houden met de kosten van de brandstoffen. Dat geldt ook voor biomassa. De spreker vindt het zinvol om te onderzoeken of er ook na de afschrijvingstermijn steun nodig is.

De heer *Hermes Sanctorum* is het ermee eens dat biomassa zeer efficiënt is als men alleen rekening houdt met de kostenefficiëntie. De daling van de boeteprijs leidt tot een daling van de elektriciteitsfactuur, maar is wel problematisch voor de biomassa-installaties. Als de boeteprijs daalt, zal er in de toekomst ook minder groene stroom worden geproduceerd.

Mevrouw *Els Brouwers* begrijpt die bedenking. Het verwondert haar wel dat men zoveel gewicht toekent aan de boeteprijs. In Vlaanderen had men gekozen voor een marktsysteem. Niemand klaagt daarover zolang er schaarste is en de prijs hoger ligt dan de onrendabele toppen. Nu de prijs daalt door het overschot aan certificaten, wat eigenlijk betekent dat de vooropgestelde doelstellingen worden gehaald, is een marktsysteem plotseling blijkbaar niet meer zo geschikt en zou men de quota en de boeteprijzen moeten optrekken. In Wallonië vindt men wel dat projecten met een boeteprijs van 100 euro hun kansen gaaf houden, in Vlaanderen blijkbaar niet.

De heer *Bart Martens* vindt dat ook het type investeringssteun in die denkoefening een rol moet krijgen. In Vlaanderen verloopt de steun volledig via het certificatensysteem. De investeringssteun wordt afgebouwd. Het commissielid weet niet hoe dat in Wallonië in zijn werk gaat. Mevrouw *Els Brouwers* repliceert dat de bestaande systemen in Vlaanderen wel een ecologiepremie gekregen hebben.

Mevrouw *Liesbeth Homans* verwijst naar de opmerking van de heer Haesen dat de elektriciteitsfactuur van zijn bedrijf op zeven jaar tijd met twintig vermenigvuldigd is, hoewel de federale bijdrage gedaald is. Hoe verklaart hij die evolutie? De heer *Bart Martens* verduidelijkt dat het de meerkosten zijn die met twintig vermenigvuldigd zijn. De heer *Tony Haesen* antwoordt dat de federale bijdrage gekoppeld is aan het energieverbruik, dat door de energiebesparende maatregelen gedaald is van 20 gigawattuur naar 18 gigawattuur per jaar. De wkk-bijdrage is progressief gestegen.

De heer *Hermes Sanctorum* heeft de heer Haesen horen benadrukken dat de elektriciteitsfactuur ondanks de energiebesparende maatregelen is toegenomen. Maar goed dus dat Ajinomoto die energiebesparende maatregelen heeft genomen, anders zou de elektriciteitsfactuur nog veel hoger zijn. De heer *Bart Martens* vult aan dat een elektriciteitsbesparende maatregel rendabeler wordt naarmate de elektriciteit duurder wordt.

De heer *Tony Haesen* herhaalt dat zijn bedrijf overtuigd blijft van het nut van energiebesparende maatregelen. De keuze van de projecten wordt bepaald door de berekening van het uitgespaarde verbruik. De verhoogde bijdragen spelen daarbij echter een negatieve rol. Het is de vraag of dergelijke energiebesparende maatregelen in de toekomst nog mogelijk zullen zijn.

De heer *Bart Martens* verduidelijkt dat het niet alleen gaat om energiebesparing, maar ook om het produceren van de eigen stroom. BASF en Tessenderlo Chemie dragen niet alleen bij aan het systeem, maar zijn ook netto-ontvangers. Welke leden van essenscia voorzien in de eigen elektriciteitsbehoeften, vraagt het commissielid. Stelt dat geen probleem voor de leden die daartoe niet in staat zijn? De kosten van het systeem van de groenestroomcertificaten worden immers verhaald op de anderen, die noodgedwongen nog op het net aangesloten blijven.

Mevrouw *Els Brouwers* bevestigt dat de chemiesector zwaar inzet op wkk omdat hij veel warmte nodig heeft. In 2008 was deze sector goed voor ongeveer 80 percent van de geïnstalleerde wkk-capaciteit. Sommige bedrijven verdienen daar geld aan, andere betalen ervoor. Niettemin heeft de chemiesector toch een gemeenschappelijk standpunt kunnen innemen, namelijk dat het systeem zo kostenefficiënt mogelijk moet worden gemaakt. In tegenstelling tot groene stroom is aan wkk geen degressiviteit gekoppeld voor de industrie. Dat is een ‘mismatch’ voor de bescherming van de concurrentiekracht van de industrie.

De heer *Tony Haesen* vermeldt dat zijn bedrijf een studie heeft laten wijden aan cogeneratie. Uiteindelijk werd er echter gekozen voor een rookgascondensor op de gasgestookte stoomketel. Daarmee worden de gebouwen verwarmd en wordt de lucht in de labo's ververst. Dat bleek interessanter dan cogeneratie.

III. HOORZITTING MET UNIZO

1. Presentatie door UNIZO

De heer *Piet Vanden Abeele*, adviseur op de studiedienst van UNIZO, stelt kort zijn organisatie voor. UNIZO vertegenwoordigt ondernemers en kmo's uit diverse sectoren. UNIZO is vooral bekommerd over de impact van het certificatensysteem op de energiefactuur van een modale Vlaamse onderneming. Tegelijkertijd meent de organisatie dat de sector van de hernieuwbare energie voldoende moet worden gestimuleerd, op een

kostenefficiënte manier. Het standpunt van UNIZO is uiteraard grotendeels terug te vinden in het SERV-advies.

De doelstelling voor België is een aandeel van 13 percent hernieuwbare energie in 2020. Het gaat niet alleen om groene stroom, maar ook over groene warmte. Die doelstelling is ook nog niet verdeeld over de gewesten. Ze kan alleen worden gehaald met overheidsondersteuning en met de inzet van meerdere technologieën.

De impact op de energiefactuur van de kmo moet worden beperkt, want ook kmo's zijn vaak internationaal actief en moeten competitief blijven. Er is trouwens geen enkele reden waarom de energiefactuur in ons land hoger zou moeten liggen dan in de andere EU-lidstaten.

De steunmechanismen voor de zonnepanelen hebben een duidelijke impact op de distributienettarieven. De distributienetbeheerders kopen de groenestroomcertificaten op en verkopen ze aan de marktwaarde, die een heel stuk lager ligt. Daarom wordt een bedrag van ongeveer 180 miljoen euro rechtstreeks verrekend in de distributienettarieven. Voor 2012 zal dat 220 miljoen euro zijn. De distributienettarieven en de elektriciteitsfactuur zullen dan ook sterk stijgen. De tarieven zullen tussentijds aangepast worden, ondanks de meerjarentarieven.

UNIZO is het eens met een aanpassing van de steun aan de onrendabele top zoals die werd berekend door de VITO. Nieuwe technologieën moeten voldoende steun krijgen, maar die steun moet verminderen naarmate de technologieën ingeburgerd raken. Er zijn natuurlijk discussiepunten. Voor de berekening van de onrendabele top moeten diverse parameters worden ingeschat, zoals de elektriciteitsprijs, de biomassaprijzen en de verhouding tussen het eigen en het vreemd vermogen. Er is ook een onderscheid tussen de ETS en de niet-ETS-sectoren. UNIZO was verwonderd over het feit dat er geen evaluatie gebeurd is voor de afvalverbrandingsinstallaties.

Voor de steun aan de PV-installaties is er een opsplitsing in twee categorieën, namelijk groter of kleiner dan 1 megawatt. Het is duidelijk dat de grotere installaties minder steun nodig hebben voor eenzelfde terugverdientijd. De berekening van de onrendabele top laat echter nog een verdere differentiatie toe. Daarvoor kan het beleid zich baseren op de situatie in andere landen. In Italië is er voor de PV-panelen een verdere differentiëring binnen de brede categorie van minder dan 1 megawatt. In Duitsland wordt er een onderscheid gemaakt tussen installaties van minder dan 30 kilowatt, van 30 tot 100 kilowatt, 100 kilowatt tot 1 megawatt en meer dan 1 megawatt. Het Duitse systeem is positief voor de kmo's, die er dan ook steeds vaker zonnepanelen hebben.

UNIZO vindt het goed dat degenen die hun opgewekte elektriciteit grotendeels zelf verbruiken, wat meer worden ondersteund. De ondernemers streven naar zelfvoorziening qua energie. Ze willen immers steeds minder afhankelijk zijn van de marktprijzen van fossiele brandstoffen en elektriciteit. Inzake CO₂ streven ze steeds vaker naar neutraliteit. Voor nieuwe bedrijventerreinen is dat trouwens al een verplichting. Voor de stroom die op het net wordt geplaatst, krijgt men trouwens bijna niets, maar als men elektriciteit moet aankopen, betaalt men heel veel.

De ombouw van de bestaande centrales naar 100 percent biomassa ligt blijkbaar delicaat. De certificatenverplichting zal nu verlaagd worden tot 89 percent, maar het steunregime wordt voor tien jaar gegarandeerd. UNIZO kan akkoord gaan met de onderliggende redenering. Biomassa zal belangrijk zijn voor de realisatie van de doelstelling inzake hernieuwbare energie. Bovendien hebben deze centrales een gunstige invloed op de bevoorradingszekerheid. Het gaat om een investeringsbeslissing uit het verleden. Men moet rechtszekerheid geven aan de investeerders. Voor nieuwe initiatieven tot ombouw naar biomassa wordt het systeem van de groenestroomcertificaten echter afgebouwd. Het gaat

telkens om aanpassingen aan de onrendabele top. Er is weliswaar onduidelijkheid over heel wat variabelen, bijvoorbeeld over de pelletprijzen. Een aandachtspunt is de mogelijke concurrentie met het gebruik van biomassa als materiaal.

Op dit ogenblik is er een overaanbod aan wkk-certificaten. Daarom is een verhoging van de wkk-quota volgens de heer Vanden Abeele noodzakelijk. Wkk moet verder ondersteund worden om de doelstellingen te halen. Dat is een beleidskeuze. De spreker betreurt dat de impact van de wkk-certificaten op de energieprijzen niet becijferd werd.

De boete voor het ontbreken van certificaten groene stroom of wkk wordt verlaagd. Door de gebrekkige marktwerking is het evenwel onzeker of dit ook zal leiden tot lagere prijzen voor de verbruiker. De boeteprijs hangt wel samen met de waarde van de certificaten. In de langetermijncontracten voor de certificaten zijn de prijzen namelijk vaak gebaseerd op de geldende boeteprijs. Daarom zou de verlaging van de boeteprijs in principe toch moeten leiden tot een verlaging van de elektriciteitsfactuur voor de kmo's.

De adviseur benadrukt evenwel dat de rendabiliteit van bestaande investeringen niet in het gedrang mag komen. Als de verlaging van de boeteprijs voor een bepaalde subsector van de hernieuwbare energie een probleem zou vormen, dan zou een specifieke oplossing mogelijk moeten zijn. De huidige situatie is trouwens toch niet gebaseerd op een zuivere marktwerking. In verschillende sectoren wordt nu al met minimumprijzen gewerkt. Al bij al gaat UNIZO ervan uit dat dit element van het voorliggende ontwerp van decreet een goede evolutie is.

In Vlaanderen worden ook groenestroomcertificaten gegeven voor afvalverbrandingsinstallaties. Het aandeel hernieuwbare energie, afkomstig van organisch-biologisch afval in het restafval, is vastgelegd op 47,78 percent. Dat lijkt de heer Vanden Abeele zeer hoog. Hij betreurt dat daarvan nog geen evaluatie is uitgevoerd. Daarom dringt hij aan op een geregelde evaluatie op basis van wetenschappelijke methodes. OVAM is op dat vlak bevoegd.

Bij de ontwikkeling van hernieuwbare energie spelen ook andere barrières een rol. Het vergunningenbeleid rond hernieuwbare energie remt bijvoorbeeld heel wat initiatieven af. Daarom dringt de spreker erop aan dat de aanbevelingen van de commissie-Berx en de commissie-Sauwens versneld zouden worden uitgevoerd. Ook voor de recyclage van materiaal bestaan er bepaalde doelstellingen. De beperkingen van de huidige netinfrastructuur kunnen bovendien de ontwikkeling van hernieuwbare energie afremmen. Ten slotte zijn er financiële barrières, bijvoorbeeld de injectietarieven.

De heer Vanden Abeele besluit dat er twee uitdagingen zijn die met elkaar moeten worden verzoend. De impact van de steunmaatregelen op de elektriciteitsfactuur van de kmo's moet worden ingeperkt. Tegelijk moet men proberen om de rechtszekerheid voor investeerders in hernieuwbare energie maximaal te garanderen. De berekening van de onrendabele top is een goed instrument.

UNIZO gaat ervan uit dat de steun nog verder kan worden gedifferentieerd, ook binnen elke technologie. Een regelmatige actualisering is nodig. Dat gebeurt niet voor de offshore-windenergie op federaal vlak. Een verder uitstel dreigt dramatische gevolgen te hebben voor de ondernemer.

Voor de meeste technologieën is het logisch dat de steun wordt beperkt in de tijd. In de meeste andere EU-landen wordt de steun beperkt tot tien of vijftien jaar.

De voorliggende maatregelen zijn verantwoord. Snel ingrijpen is noodzakelijk. Daarnaast is een fundamentele evaluatie van het certificatenstelsel noodzakelijk. Dat wordt nu op de sporen gezet. Het startevenement vond plaats op 22 maart. De evaluatie zal gebeuren

in overleg met de betrokken sectoren en met de stakeholders. De doelstellingen hernieuwbare energie moeten gehaald worden, tegen lage maatschappelijke kosten en liefst met hoge maatschappelijke baten.

2. Bespreking

Mevrouw *Irina De Knop* is tevreden dat de heer Vanden Abeele aandacht heeft besteed aan het standpunt van de consument en van de kmo-producent. Hij verwees ook naar de injectietarieven en stipte aan dat het net moet worden aangepast om al die interferenties mogelijk te maken. Het commissielid wil weten of UNIZO voorstander is van het herinvoeren van de injectietarieven.

De heer *Hermes Sanctorum* besluit dat de discussie gaat over de verdeelsleutel die moet worden gehanteerd voor de kosten voor groene stroom. Uit diverse opmerkingen maakt hij op dat die verdeelsleutel in het nadeel zal zijn van de laagspanningsklanten, onder meer de kleine ondernemingen. Het commissielid wil weten hoe UNIZO daar tegenover staat.

De heer Sanctorum is het ermee eens dat de onrendabele top moet worden bekeken en dat oversubsidiëring moet worden voorkomen. Hij heeft echter de indruk dat er twee maten en twee gewichten worden gehanteerd. Op de oversubsidiëring van PV-installaties is er vaak kritiek. Tegelijkertijd verdedigt de heer Vanden Abeele de biomassacentrales en meer bepaald de centrale in Rodenhuize. Voor deze centrale geldt er op basis van het voorliggende ontwerp van decreet nog altijd een oversubsidiëring. Bovendien biedt het ontwerp van decreet haar een unieke garantie van tien jaar.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* stelt vast dat de heer Vanden Abeele pleit voor een verdere differentiatie binnen het systeem van de zonnepanelen. Daarbij verwijst hij naar Italië. Ze vraagt zich af waarom er een grens van precies 1 megawatt wordt gehanteerd. Zijn er voorbeelden waar die grens lager ligt dan 1 megawatt?

Mevrouw *Liesbeth Homans* heeft begrepen dat de heer Vanden Abeele pleit voor het beperken van de steun in de tijd. Dat wordt ook gekoppeld aan de technologie. Iedereen is het erover eens dat de doelstellingen tegen 2020 moeten worden gehaald. Welke technologieën zijn volgens de heer Vanden Abeele het meest efficiënt om de doelstellingen te halen?

De heer *Piet Vanden Abeele* antwoordt dat UNIZO zeker niet pleit voor het opnieuw invoeren van het injectietarief. Er wordt steun verleend voor het opwekken van hernieuwbare energie. Door het invoeren van een injectietarief voor kmo's zou men dat opnieuw afremmen.

Mevrouw *Irina De Knop* vindt dat de heer Vanden Abeele zichzelf tegenspreekt. Hij heeft immers ook gezegd dat men vooral de productie voor eigen verbruik moet stimuleren.

De heer *Piet Vanden Abeele* preciseert dat het onderscheid tussen diegenen die vooral zelf verbruiken en diegenen die vooral elektriciteit op het net plaatsen, volgens UNIZO verantwoord is. Hij vindt het een foute interpretatie dat hij in het bijzonder de PV-installaties zou bekritisieren. Wel is UNIZO op dat vlak voorstander van een modulering volgens het geïnstalleerde vermogen. Een getrappt systeem is in het voordeel van de kmo's en van de laagspanningsklanten. Vooral Duitsland vindt UNIZO een goed voorbeeld. De spreker denkt dat het Duitse systeem ten goede komt aan de bedrijven en dat het administratief werkbaar is.

Op de kritiek dat hij de centrale in Rodenhuize verdedigt, antwoordt de adviseur dat men er niets op tegen kan hebben dat centrales die vroeger op fossiele brandstoffen draaiden, nu biobrandstoffen gebruiken. Als ondernemersorganisatie is UNIZO tegenstander van retroactieve beslissingen. Er is een aanpassing gebeurd naar 89 percent. Dat gaat verder

dan wat oorspronkelijk gepland was. UNIZO kan dat natuurlijk moeilijk concreet beoordelen omdat het de pelletprijzen niet kent.

De heer *Hermes Sanctorum* zegt dat hij geen kritiek heeft willen geven op de centrale in Rodenhuize en op de technologie zelf, maar enkel voor consequentie tussen de sectoren heeft willen pleiten. De heer *Bart Martens* merkt op dat de heer Vanden Abeele eigenlijk al geantwoord heeft op deze bedenking. De oversubsidiëring van zonnepanelen houdt verband met toekomstige investeringen, terwijl het bij de biomassacentrale gaat om een investering die in het verleden al gebeurd is. Over de daling van de boeteprijzen heeft de adviseur gezegd dat een specifieke regeling mogelijk moet zijn als er binnen een bepaalde subgroep problemen zouden rijzen.

De heer *Piet Vanden Abeele* herhaalt dat hij het over het algemeen eens is met de voorstellen in het ontwerp van decreet. Een fundamentele evaluatie blijft echter noodzakelijk. Op de vraag van mevrouw Homans over de steun voor de verschillende technologieën antwoordt de spreker dat alle technologieën noodzakelijk zullen zijn om de doelstelling inzake hernieuwbare energie te halen in 2020, dus ook de warmtepompen, waarover op dit ogenblik weinig gesproken wordt. Ook biomassacentrales zoals die in Rodenhuize zullen noodzakelijk zijn. De steun moet echter gemoduleerd worden om te voorkomen dat er voor bepaalde subsectoren een oversubsidiëring zou ontstaan.

De heer *Hermes Sanctorum* erkent dat het in Rodenhuize gaat om een investering uit het verleden. Voor nieuwe biomassa-installaties acht men een ingreep blijkbaar wel mogelijk.

Het commissielid is niet tevreden met het antwoord dat hij heeft gekregen op zijn vraag over de verdeelsleutel. Het lijkt erop dat de meerkost van de PV-installaties vooral zal worden doorgerekend naar de laagspanningsklanten, dus naar de particulieren en de kmo's. Hij veronderstelt dat UNIZO voorstander is van een evenwichtige verdeling.

De heer *Piet Vanden Abeele* stelt vast dat de kosten worden doorgerekend in de distributienettarieven. Kmo's betalen relatief meer omdat ze distributienettarieven hebben.

De heer *Hermes Sanctorum* wil nog meer verduidelijking over de tariefverhoging van Eandis.

De heer *Piet Vanden Abeele* stelt dat deze kosten evenwichtig moeten worden verdeeld. Hij kan niet akkoord gaan met een regeling waarbij de kosten voor 90 percent moeten worden gedragen door kmo's en particulieren. Hij weet uiteraard niet welk dossier Eandis zal indienen bij de CREG, want alleen het directiecomité van de CREG heeft daarin inzage.

IV. HOORZITTING MET E.ON BENELUX

1. Presentatie door E.ON Benelux

De heer *Michel Groeneveld*, project manager Biomassaconversie van E.ON Benelux, kondigt aan dat voor zijn bedrijf de gelijke behandeling van concurrenten de cruciale beslissing is die in een nieuw decreet moet komen.

Eerst stelt de spreker de internationale E.ON-groep voor. E.ON is een van de grootste private energiebedrijven van Europa. Het laatste jaarresultaat bevatte 9,5 miljard euro winst, die voor bijna de helft uit incidentele resultaten kwam. De operationele winst ligt op 4 tot 4,5 miljard euro vóór belastingen en rente. De omzet bedraagt bijna 100 miljard euro. Er zijn ongeveer 88.000 werknemers.

E.ON heeft een geïnstalleerd vermogen van ongeveer 57 gigawatt, verspreid over verschillende technologieën. Het aandeel hernieuwbare energie is goed voor bijna 4 gigawatt, zonder het aandeel van de waterkracht mee te rekenen.

Met het oog op de verdere ontwikkeling van zijn hernieuwbare portfolio heeft E.ON in 2007 een specifieke globale business unit opgericht, namelijk E.ON Climate and Renewables. Vandaag is er een vermogen van 4 gigawatt, maar het is de ambitie om tegen 2015 door te groeien naar 10 gigawatt. In 2010 was E.ON verantwoordelijk voor 46 percent van alle nieuwe windcapaciteit in Europa. Om de groei te realiseren is er een investeringsfonds beschikbaar van 8 miljard euro.

De hernieuwbare portfolio van E.ON is verspreid over de hele wereld. Bij de windenergie is er een groot aandeel van de VS. Daarnaast ontwikkelt E.ON ook zonne-energie, vooral in het zuiden van Europa. E.ON is voorts partner in het initiatief dat zou moeten leiden tot transport van zonne-energie uit de Sahara naar Europa. Biomassa is voor E.ON een strategische doelstelling. De onderneming denkt aan kleinschalige en grootschalige initiatieven, aan greenfields en brownfields. De conversie van een steenkoolcentrale naar een biomassacentrale is de belangrijkste optie voor de site in Langerlo.

De heer *Marc Rommens*, plant manager van E.ON Langerlo, verduidelijkt de situatie van E.ON in België. In België is E.ON actief sinds 2002. Het beoefent verkoopactiviteiten, vooral voor de middelgrote ondernemingen. E.ON heeft op dit ogenblik een verkoopportefeuille van ongeveer 2 terawattuur. Met haar dochteronderneming Energy Trading is E.ON ook actief op de groothandelsmarkt voor gas en elektriciteit.

Door de swapovereenkomst van november 2009 met Electrabel, in het kader van de Pax Electrica II, is E.ON in België ook actief in de productie van elektriciteit. E.ON is momenteel de op twee na grootste producent in België en de grootste niet-historische producent. Haar energie komt uit de STEG-centrale in Vilvoorde, de steenkoolcentrale in Genk en nucleaire trekkingsrechten. E.ON heeft van bij de aanvang gezegd dat het ook groeiambities heeft in België. Het is de bedoeling de positie op de Belgische markt te behouden en te versterken. Er is trouwens een groeiende nood aan productiecapaciteit in België, want de energievraag stijgt. De energie-import naar België stijgt inmiddels ook. De vraag naar de toekomst van de nucleaire sites is heel actueel.

De centrale van Langerlo bij Genk werd gebouwd in de jaren zeventig. Aanvankelijk was het een centrale op zware stookolie. In 1986 werden beide eenheden omgebouwd naar steenkool. Binnenkort zullen er in Vlaanderen nog twee sites zijn met elektriciteitsproductie op basis van steenkool, namelijk die van E.ON en van Electrabel. De centrale van Langerlo is in 1999 uitgerust met een performante rookgaszuivering, een deNO_x/deSO_x-installatie. Ze werd ook uitgebreid met twee gasturbines die werden geïntegreerd in de steenkoolcyclus. Dat heeft het rendement positief beïnvloed.

De centrale ligt langs het Albertkanaal, op de industriezone Genk-Zuid, de derde industriële regio in Vlaanderen, na Antwerpen en Gent. Buren zijn onder meer Ford en Arcelor-Mittal.

Vandaag is er een maximaal vermogen van 550 megawatt: twee keer 235 megawatt uit steenkool en twee gasturbines van elk 40 megawatt. Naast steenkool en gas wordt er sedert 2002 ook biomassa verstoekt. Het rendement bedraagt ongeveer 37 percent. Als de gasturbines ingeschakeld zijn, stijgt dat tot 39 percent, weliswaar in basislast en in ideale omstandigheden. De verwachting is dat dit rendement na de conversie op biomassa enkele percenten lager zal liggen, wellicht rond de 36 percent.

De bijstook van biomassa behelst onder meer RWZI-slib van Aquafin, olijfpulp, houtstof en koffiedroes. Vanaf de indienstneming van de houtstofinstallatie is de bijstook van bio-

massa aanzienlijk gestegen. De voorbije jaren was er echter een daling. De daling heeft te maken met de swapovereenkomst waardoor een aantal contracten niet zijn overgegaan naar E.ON.

In 2010 had de centrale ook om economische redenen minder draaiuren. In de huidige marktomstandigheden blijkt de centrale met de huidige brandstof niet op alle momenten economisch te zijn. Wellicht zal dat ook in de toekomst zo zijn. Ook de wijzigingen aan het systeem van de certificaten hadden een effect. De voorbije vijf jaar was er een gemiddelde productie van 2,5 terawattuur per jaar, waarvan 5,4 percent hernieuwbare energie.

De huidige milieuvergunning van de centrale in Langerlo loopt tot april 2016. Rekening houdend met de noodzakelijke termijnen voor voorstudies en vergunningsaanvragen, wordt het dus stilaan tijd om te denken aan de verlenging. De toekomst van steenkoolverbranding is onzeker. Dat heeft ook te maken met de federale kolentaks van 11 euro per ton. Voor het bedrijf komt dat neer op een bedrag van 8 miljoen euro per jaar. Dat is ongeveer 4 euro per megawattuur, wat de concurrentiepositie van het bedrijf in significante mate verslechtert. Daarom wordt voor de toekomst gedacht aan andere mogelijkheden.

Een conversie naar biomassa is een belangrijke strategische optie. De economische haalbaarheidsstudie is al voltooid en de technische haalbaarheidsstudie is gestart. Na de ombouw wordt een elektrisch rendement van ongeveer 36 percent verwacht. Dat werd bevestigd in de eerste computersimulaties omtrent verbranding en thermodynamische kringen.

De beoogde ombouw betreft een of twee units. Het gaat dus om 160 of 320 megawatt. Er is ook een haalbaarheidsstudie uitgevoerd rond warmtekoppeling, meer concreet rond het uitwisselen van warmte met naburige bedrijven. De MER-procedure is enkele weken geleden opgestart. Het project sluit nauw aan bij een aantal regionale initiatieven rond duurzaamheid.

In het Cleantech-project, een initiatief van de stad Genk, de universiteit Hasselt en de provinciale ontwikkelingsmaatschappij, worden een aantal maatregelen bekeken om de industrieterreinen duurzamer te maken. Men kijkt onder meer naar de duurzame productie van energie en naar de levering van warmte. Ook het TACO2-plan beschouwt de ombouw van de kolencentrale naar een biomassacentrale als een zinvolle maatregel. Het project Energyville impliceert het ontwikkelen van een wetenschapspark rond duurzame energie op de oude mijnterreinen van Waterschei.

Voor de komende jaren zijn er ambitieuze doelstellingen voor het aandeel hernieuwbare energie. Voor Vlaanderen is dat 13 percent tegen 2020. Onlangs werd het nationaal actieplan voor hernieuwbare energie ingediend bij de Europese commissie. Daarbij streeft België naar 20,9 percent hernieuwbare elektriciteit. Biomassa is absoluut noodzakelijk om die doelstelling te halen. Zowel greenfields als brownfields zijn daarbij belangrijk. In 2020 zal de biomassacapaciteit ongeveer 2500 megawatt moeten bedragen. Volgens verschillende schattingen zullen er tien of vijftien grotere biomassacentrales nodig zijn om dit te halen. Biomassa is volgens de heer Rommens de goedkoopste optie voor hernieuwbare energie, met de laagste maatschappelijke kost. De plant manager meent dat brownfieldprojecten daarin perfect passen.

De brownfieldprojecten zijn een toepassing van de ‘cradle to cradle’-filosofie. Er is een centrale waarin tot op vandaag continu werd geïnvesteerd, ook in milieumaatregelen. Onlangs zijn er bijvoorbeeld investeringen gebeurd in Low-NO_x-branders. Onderhoud en investeringen waren steeds gericht op de lange termijn. De centrale heeft zeker nog

voldoende waarde om opnieuw gebruikt te worden, bijvoorbeeld voor het bijstoken van biomassa. Het rendement van de centrale na ombouw ligt rond de 36 percent. Dat is perfect vergelijkbaar met of mogelijk zelfs hoger dan 'stand-alone'-biomassacentrales. Ook de warmtekrachtkoppeling kan voor deze centrale onderzocht worden, net zoals voor een nieuwe biomassacentrale. Een ander voordeel van de brownfieldprojecten bestaat uit de korte ontwikkeltijden en de maatschappelijke aanvaarding. De centrale staat er immers al dertig jaar. Mocht deze centrale er niet staan, dan zou deze locatie zeker ook in aanmerking komen voor een 'greenfield'-biomassacentrale.

Door de ligging langs het Albertkanaal is de aanvoer van brandstoffen naar de centrale Genk-Langerlo eenvoudiger. Een ander voordeel is de beschikbaarheid van koelwater en de aansluiting op het Elia-net. De rookgaszuivering van deze centrale is nog steeds conform met de meest recente EU-wetgeving. Door de investeringen van de voorbije jaren kunnen de installaties perfect gebruikt worden voor biomassaverbranding. Bovendien heeft men in Langerlo al tien jaar ervaring met de bijstook van biomassa.

De heer *Michel Groeneveld* vertolkt de bekommernissen van E.ON bij het ontwerp van decreet. Het voorziet in een aanpassing van het steunniveau voor elektriciteitscentrales die in de toekomst zullen omschakelen naar biomassa. Een verlaging van de 100 percent aanvaarding van groenestroomcertificaten naar 70 percent, zonder garanties, zal voor E.ON dramatische gevolgen hebben. Voor de dominante speler werd immers een uitzondering gemaakt. Daar geldt immers 89 percent aanvaarding van de groenestroomcertificaten, inclusief tien jaar garantie op dat steunniveau en een compensatieregeling voor het geval de Vlaamse regering toch besluit om het steunniveau aan te passen. E.ON vindt dit onderscheid pure discriminatie. Er zijn slechts twee operatoren van steenkoolcentrales in België. Door deze overheidsmaatregel moet een van beide de concurrentie aangaan vanuit een nadelige positie.

Het voorstel van de Vlaamse Regering is driemaal nadelig voor E.ON. Ten eerste is er een verschil van 19 percent aan groenestroomcertificaten. Verder is er geen garantie voor E.ON. Ten slotte is er ook niet voorzien in een compensatieregeling. Er ontstaat dus een groot verschil met de dominante speler. Dat leidt tot onzekerheid bij de investeerder. Er moet een beslissing worden genomen om een bedrag van ongeveer 100 miljoen euro te investeren, bovenop de overnamesom die eerder aan Electrabel is betaald. Het verschil in inkomsten impliceert ook dat E.ON minder goed kan concurreren voor de aankoop van biomassa. Er is krapte op de internationale markt. Op de APX-index, de energiebeurs in Amsterdam, is de prijs voor de houtpellets significant gestegen, van 120 naar 145 euro per ton. Ook die volatiliteit draagt bij aan het ondernemersrisico en aan het investeringsrisico.

Los van het discriminerende karakter van de maatregel is E.ON ook van oordeel dat 70 percent steun hoe dan ook onvoldoende is om de geplande investering te rechtvaardigen. De grafieken tonen de opbrengst bij een steunniveau van respectievelijk 89 en 70 percent. Dergelijke berekeningen zijn altijd gebaseerd op inschattingen van de toekomstige evolutie van de prijzen van elektriciteit, groenestroomcertificaten en biomassa. Een steunniveau van 89 percent voor E.ON zou zorgen voor een redelijke marge. Als de steun zou terugvallen naar 70 percent, dan valt een inkomen van 16 euro per megawattuur weg. De positieve marge slaat dan om naar een operationeel verlies. Een gelijk speelveld is dus voor E.ON een *conditio sine qua non* om deze investering te kunnen rechtvaardigen.

Wat moet er met de site gebeuren als de steun voor E.ON wordt beperkt tot 70 percent? Met steenkool is de toekomst om diverse redenen zeer onzeker. Als de site moet worden gesloten, dan blijft het in België bij de twee historische spelers die er al vóór de swap waren. Dat heeft allerhande implicaties. De dominantie op de groenestroommarkt zal verder toenemen. De sluiting van de centrale zal leiden tot een afname van de bulkoverslag voor de havens van Antwerpen en van Genk. De 120 arbeidsplaatsen op de site zijn in gevaar.

Er zijn ook indirecte effecten voor de werkgelegenheid. Als de steenkoolcentrale niet wordt omgebouwd, valt ook de mogelijkheid weg om groene warmte te leveren aan de burens en om te zorgen voor stadsverwarming. Bovendien komen de doelstellingen voor hernieuwbare energie onder druk te staan. Vlaanderen zal zich dan moeten wenden tot de duurdere opties om toch de doelstelling te halen.

Verder heeft het discriminerende karakter van de maatregel een afschrikkeffect op investeerders. Ten slotte heeft het wegvallen van deze productiecapaciteit een negatief effect op de bevoorradingszekerheid, die nochtans een belangrijk politiek thema vormt. Op dit ogenblik verbruikt de centrale in Langerlo ongeveer 800.000 ton kolen per jaar. Dat is goed voor ongeveer 2 miljoen ton CO₂ per jaar. Een omschakeling naar biomassa kan zorgen voor een feitelijke reductie van de CO₂-uitstoot van 2 miljoen ton per jaar.

De heer Groeneveld vat samen dat E.ON een belangrijke speler is op het vlak van hernieuwbare energie en tegelijk een challenger op de Belgische markt. De conversie naar biomassa is de belangrijkste optie voor de site in Langerlo. In het perspectief van de 89 procent voor Max Green ervaart E.ON een steunniveau van 70 procent als discriminatie. Dat wordt ook bevestigd door juristen. Een 'level playing field' zou een positieve impact hebben voor E.ON.

2. Bespreking

De heer *Hermes Sanctorum* betwijfelt of biomassa verkrijgbaar is aan de laagste maatschappelijke kost, zoals de heer Rommens gezegd heeft. Volgens hem gaat het alleen om de laagste financiële kost. Het commissielid is geen voorstander van een overmatige subsidiëring van de ombouw van steenkoolcentrales. Hij erkent wel dat de geplande maatregel discriminatie bevat en peilt of er plannen zijn om een juridische procedure op te starten. Er is een haalbaarheidsstudie aan de gang over de opportuniteiten voor groene warmte op de site, maar eigenlijk is er hierover nog geen duidelijkheid. Een steunniveau van 70 procent ligt ongeveer bij de onrendabele top, weliswaar toegespitst op het project Max Green. Daarom kan deze ingreep volgens de heer Sanctorum niet echt dramatisch zijn voor de rendabiliteit van het project in Langerlo.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* heeft de heer Rommens horen spreken over de nood aan nieuwe capaciteit. Heeft de plant manager het dan over energie in het algemeen of over groene energie? Sommigen beweren dat de vraag naar energie daalt en dat er een overcapaciteit is, waardoor er weinig investeringen gebeuren. Het commissielid wil graag meer informatie over de financiële impact. Een maatregel is discriminerend als men in gelijke omstandigheden een andere rechtsgang zou krijgen. Op de tijdlijn werd de start voor de ombouw van de centrale in Langerlo gelegd in de tweede helft van 2010. Bij Max Green werden er al op een eerder moment engagementen genomen. Het gaat dus wel degelijk om een andere situatie, zodat men niet over een discriminerende maatregel kan spreken, al is deze misschien wel nadelig voor de concurrentiepositie van E.ON.

De heer *Bart Martens* is van oordeel dat de wetgever een onderscheid mag maken tussen bestaande en nieuwe installaties. Dat gebeurt ook voor de zonnepanelen, en dat wordt niet omschreven als discriminatie. In Langerlo wordt een elektrisch rendement van 36,9 procent gehaald, tegen slechts 33 of 34 procent in Rodenhuisse. Uit dezelfde biomassa haalt E.ON dus 10 procent meer elektriciteit. Het commissielid vraagt waarom het elektrisch rendement van E.ON beter is dan dat van Electrabel. Hij vraagt zich ook af welke impact dit heeft op de rendabiliteit van de installatie. De onrendabele top zal immers lager liggen, waardoor de toekenning van een kleiner percentage groenestroomcertificaten verantwoord is.

De projecten voor groene warmte zullen de rendabiliteit van het project trouwens positief beïnvloeden. Misschien is er hiervoor binnenkort steun mogelijk in het kader van het

actieplan groene warmte. Op dat vlak heeft de site in Langerlo mogelijkheden die er in Rodenhuize niet zijn. Daarom wil de heer Martens wat meer duidelijkheid over het potentieel voor de levering van groene warmte.

De heer *Michel Groeneveld* zegt dat E.ON heeft laten onderzoeken of er discriminatie in het spel is in het ontwerp van decreet. Een belangrijk element is dat deze markt beperkt is tot twee spelers, een bestaande speler en een potentiële speler. Op dit ogenblik richt E.ON zich tot de politiek. Mocht dat geen succes opleveren, dan blijft het mogelijk om deze kwestie aan te kaarten bij de rechter.

Groene warmte uitkoppelen kan alleen als er groene energie wordt geproduceerd. Op dit moment wordt er gedacht aan ongeveer tien bedrijven binnen een straal van enkele kilometers rond de site. Met de meeste bedrijven zijn er intussen gesprekken geweest. Er wordt nagegaan wat de concrete warmtebehoefte is en in welke mate E.ON aan die behoefte kan voldoen. Er moet immers niet alleen warmte worden geleverd op het ogenblik dat de centrale in productie is, maar ook op momenten dat de centrale in onderhoud is.

De heer *Marc Rommens* preciseert dat er tot op heden geen garantie is dat kwalitatieve wkk mogelijk is. Daarom is het ook onzeker of steunmaatregelen mogelijk zullen zijn. Daarmee kan men dan ook nog geen rekening houden in het business plan.

De heer *Michel Groeneveld* stelt dat de levering van warmte wellicht slechts een zeer beperkte bijdrage kan leveren aan de marge. De transport- en distributienetwerken voor de warmte vergen immers aanzienlijke investeringen.

De heer *Marc Rommens* vult nog aan dat het voorbeeld van Rotterdam – waar de warmte-distributienetwerken sterker ontwikkeld zijn dan in Vlaanderen – aantoonde dat de levering van warmte slechts in een zeer beperkte mate bijdraagt aan de winstmarges.

Er was een vraag over de financiële impact van de verlaging van de steun, in het licht van de onrendabeletoppenstudie van de VITO. De heer *Michel Groeneveld* verduidelijkt dat E.ON werkt met eigen cijfers om de rendabiliteit te berekenen. Dat leidt tot een ander beeld dan in de VITO-studie, waarbij E.ON trouwens niet betrokken was. De VITO-studie is een statische studie. Gezien de volatiliteit van de prijzen van de houtpellets en de verwachte daling van de prijs van de groenestroomcertificaten is de conclusie voor E.ON dat het verlagen van de steun tot 70 percent tot een negatieve marge leidt.

In verschillende studies, onder meer van de CREG, wordt het gebrek aan investeringen aangekaart. Dat heeft in de eerste plaats betrekking op baseload en niet zozeer op de groene stroom.

De berekening van de financiële impact van een verlaagd steunniveau vertrekt van een elektriciteitsprijs van 55 euro per megawattuur en een opbrengst van de groenestroomcertificaten die in de lijn van de verwachtingen ligt.

Wie vandaag biomassa koopt voor levering in 2014, betaalt 145 euro per ton. Die prijs is nog aan het stijgen. De projecties van E.ON houden rekening met een doorlooptijd van tien jaar voor deze investering. Daarbij wordt ook rekening gehouden met eventuele tegenslagen. In de marge wordt dus een zekere buffer ingecalculeerd om bepaalde tegenslagen te kunnen overleven.

Er werd een vergelijking gemaakt met verlaagde steun voor nieuwe PV-panelen. De heer Groeneveld merkt op dat de investeringskost per megawattuur voor zonnepanelen sterk aan het dalen is. Bij de conversie van steenkoolcentrales naar biomassa daalt de investeringskost echter slechts in zeer beperkte mate. Daar heeft men vooral te maken met de technische parameters van de bestaande installaties. De conclusie is gerechtvaardigd dat

de site in Langerlo, met een efficiëntie van ongeveer 37,5 percent zonder de gasturbines, na de ombouw naar biomassa hoger scoort dan die in Rodenhuize.

De heer *Marc Rommens* verduidelijkt dat het rendementsverschil vooral te maken heeft met het feit dat er gasturbines kunnen worden ingeschakeld in het hoofdproces. Dat is pas mogelijk vanaf een vermogen van 150 of 160 megawatt. Dat leidt tot een rendementsverhoging van 1 tot 1,5 percent. Het is echter nog niet zeker dat die gasturbines in dienst kunnen worden gehouden na de conversie naar biomassa.

‘Greenfield’-biomassacentrales, in de grootteorde van 10 tot 30 megawatt hebben een rendement tussen de 30 en de 35 percent. Daarbij wordt abstractie gemaakt van de warmtelevering. Men zegt soms dat oude steenkoolcentrales een slecht rendement hebben. Uit de vergelijking met nieuwe biomassacentrales blijkt evenwel dat dit moet worden genuanceerd.

Voor eventuele warmtelevering zijn er al gesprekken geweest met Ford Genk. Na het engagement om een volgende modellenreeks te bouwen moet de warmtecentrale in dat bedrijf vernieuwd worden. In dit concrete geval is samenwerking zeker mogelijk.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* informeert naar de huidige energiewaarde van pellets. Een ton houtpellets zou 145 euro kosten tegen 2014. Het commissielid merkt op dat de andere energieprijzen ook zullen stijgen.

De heer *Marc Rommens* antwoordt dat de energie-inhoud van biomassa momenteel 17 gigajoule per ton bedraagt. Met getorrificeerd biomassamateriaal zijn evoluties mogelijk, maar dat materiaal is op dit ogenblik nog niet rendabel, want die marktprijzen liggen nog een stuk hoger.

De heer *Michel Groeneveld* preciseert dat hier de wet van behoud van energie van toepassing is: om te torrificeren is er energie nodig. Bij de keuze van de biomassa zijn er een aantal belangrijke overwegingen. Een eerste is het volume. Het gaat om 1 tot 1,5 miljoen ton per jaar. Ook een constante kwaliteit is belangrijk, en de prijs en de bevoorradingszekerheid spelen een belangrijke rol.

Voor de maatschappelijke kost verwijst de spreker naar de principes die E.ON hanteert bij de aanschaf van biomassa. Het gaat om maatschappelijke aanvaarding, om de concurrentie met voedselvoorziening en om het behoud van ecosystemen.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* vraagt welke innovaties er zijn voor de pellets. Het rendement van een zonnepaneel bedraagt 8 percent en dat van een windturbine 20 percent, maar naarmate de techniek evolueert, wordt het rendement groter.

De heer *Bart Martens* preciseert dat het hier vooral gaat om een verbetering van de energieconversie. De heer *Michel Groeneveld* maakt de vergelijking met zonnepanelen. Op dat vlak is er een duidelijke evolutie geweest tussen 2000 en 2010. Voor houtpellets is de evolutie veel beperkter. Het fenomeen van de torrefactie staat nog in de kinderschoenen en is zeker nog niet competitief.

De heer *Bart Martens* wil weten of het de komende tien jaar mogelijk wordt om uit eenzelfde biomassastroom meer elektriciteit te halen, bijvoorbeeld met vergassing of door een gecombineerde cyclus.

De heer *Marc Rommens* antwoordt dat men probeert om de gecombineerde cyclus ingang te doen vinden voor steenkool, maar dat er tot op heden weinig industriële installaties zijn die economisch rendabel draaien. Bij zijn weten wordt dit voor biomassa nog niet onderzocht, maar in principe zou het wel mogelijk moeten zijn. In Langerlo gaat het om de

klassieke verbrandingstechnologie. Klassieke technologieën zijn roosterovens, wervelbedovens of verbrandingsovens die worden gebruikt voor poederkoolverbranding. Dat laatste is al een oude technologie. Er is een evolutie op het vlak van thermodynamische parameters, maar die evolutie is minder spectaculair dan wat er de laatste jaren gebeurd is in de sector van de zonnepanelen en de windenergie.

De heer *Michel Groeneveld* vult nog aan dat het uitkoppelen van warmte ook ten koste gaat van het elektrische rendement. Daardoor is de bijdrage aan de marge ook zo klein.

Jan PENRIS,
voorzitter

Wim WIENEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

A&S	Aspiravi en Spano
API's	active pharmaceutical ingredients
APX	Amsterdam Power EXchange
BASF	Badische Anilin- und Soda-Fabrik
CO ₂	koolstofdioxide
CRÉG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
deNO _x /deSO _x	uitzuivering van stikstof- en zwaveloxiden
DNB	distributienetbeheerder
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
HAPI	highly active pharmaceutical ingredients
ISÉT	Institut Supérieur d'Enseignement Technologique
kmo	kleine of middelgrote onderneming
Low-NO _x	met laag gehalte aan stikstofoxides
MER	milieueffectrapport
O&O	onderzoek en ontwikkeling
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PV	fotovoltaïsch
RDF	refuse derived fuel
RWZI	rioolwaterzuiveringsinstallatie
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SPE	Samenwerkende Vennootschap voor Productie van Elektriciteit
STEG	stoom- en gasturbine
TACO2	totaal actieplan CO ₂
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VREG	Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
wkk	warmte-krachtkoppeling